

İklim Değişikliğine Bağlı Göçlerin Kadınlar Üzerindeki Etkileri

Impacts of Climate Change-Driven Migration on Women

Vacide Karaman¹
Hülya Demirel^{2*}

¹ Sakarya Uygulamalı Bilimler
Üniversitesi, Büro Yönetimi ve
Yönetici Asistanlığı Bölümü, Sakarya,
Türkiye, vkaraman@subu.edu.tr,
ror.org/01shwhq58

² Sakarya Uygulamalı Bilimler
Üniversitesi, Çevre Koruma
Teknolojileri Bölümü, Sakarya,
Türkiye, hsemercioglu@subu.edu.tr,
ror.org/01shwhq58

*Sorumlu Yazar/Corresponding
Author

Geliş Tarihi/Received: 09.07.2024
Kabul Tarihi/Accepted: 16.11.2024
Yayınlanma Tarihi/ Available Online:
26.05.2025

Öz: Günümüzde fosil yakıtların kullanılması, yanlış arazi kullanımı, ormanların yok edilmesi ve endüstrileşme prosesleri nedeniyle küresel ısınma ve iklim değişikliği dünyayı tehdit eden en önemli sorunların başında gelmektedir. Sanayi devriminden sonra yaşanan gelişmeler neticesinde, küresel ısınmanın iklim ve çevre sorunları üzerindeki etkisi 21. yüzyılda daha çok hissedilmeye ve tartışılmaya başlanmıştır. İklim ve çevre sorunları toplumların sağlığını, tarımsal faaliyetleri ve ekonomik hayatı olumsuz yönde etkileyen ve kitlesel göçler gibi sosyo-ekonomik sorunlara neden olan önemli bir faktördür. Bu nedenle, iklim değişikliğine bağlı göçlerin toplumlar üzerindeki etkisinin farklı yönleriyle incelenmesi gerekmektedir. İklim değişikliğinden, toplumsal katmanlar içerisinde en çok dezavantajlı gruplar ve bunlar içinde de kadınlar etkilenmektedir. Dolayısıyla iklim değişikliğinin toplumun mihenk taşı olan kadınlar üzerindeki etkilerinin incelenmesi önemli bir konu olmaktadır. Farklı coğrafyalarda ve farklı kültürlerde yaşayan kadınların iklim değişikliği sonucunda oluşan sosyo-ekonomik süreçlerden, toplum sağlığı ve kamu güvenliği gibi çeşitli etkenlerden etkilenme düzeyleri çeşitlilik göstermektedir. Örneğin iklim değişikliği sonucu kadınların en çok istihdam edildiği tarım, balıkçılık ve ormancılık sektörleri olumsuz yönde etkilenmekte ve gelir kaynaklarını kaybeden kadınlar başka bölgelere göç edebilmektedirler. İklim değişikliği sonucu yaşanan gelir kayıplarına bağlı göçler kadınları ekonomik olarak daha savunmasız hale getirebilmektedir. Yeni yerleşim yerlerinde eğitim, sağlık, barınma ve istihdam açısından zorluklarla karşı karşıya kalabilmektedirler. Bu çalışmada iklim değişikliğinin ve küresel ısınma kaynaklı göçlerin kadınlar üzerindeki etkileri incelenmiştir. Çalışmada literatür taraması yapılarak, veriler teorik çerçevede incelenmiş olup alınması gereken önlemler irdelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Küresel Isınma, İklim Değişikliği, Göç, Kadın İstihdamı, Ekonomik Etkiler

Abstract: Nowadays, global warming and climate change are among the most important problems threatening the world due to the use of fossil fuels, improper land use, deforestation and industrialization processes. As a result of the developments after the industrial revolution, the impact of global warming on climate and environmental problems began to be felt and discussed more in the 21st century. Climate and environmental problems are important factors that negatively affect the health of societies, agricultural activities and economic life, and cause socio-economic problems such as mass migrations. Therefore, the impact of climate change-related migrations on societies needs to be examined from different aspects. Among social layers, disadvantaged groups and women are the most affected by climate change. Therefore, examining the effects of climate change on women, who are the cornerstone of society, is an important issue. The extent to which women living in different geographies and different cultures are affected by various factors such as socio-economic processes resulting from climate change, public health and public security varies. For example, as a result of climate change, the agriculture, fishing and forestry sectors where women are most employed are negatively affected, and women who lose their income sources may migrate to other regions. Migration due to income losses as a result of climate change can make women more economically vulnerable. They may face difficulties in terms of education, health, housing and employment in their new settlements. In this study, the effects of climate change and global warming-induced migration on women were examined. In the study, a literature review was conducted, the data were examined within the theoretical framework and the precautions that should be taken were examined.

Keywords: Global Climate, Climate Change, Migration, Women's Employment, Economic Impacts

Extended Abstract

One of the most critical problems of our age is global warming and the resulting climate changes that cause drying of water basins in countries and negative natural movements such as droughts, floods, hurricanes and tornadoes, melting of glaciers and rising sea levels. As a result of global warming, industrialization and population growth, the concentrations of greenhouse gas emissions such as Carbon Dioxide (CO₂), Chlorofluorocarbons (CFC), Methane (CH₄), Nitrogen Monoxide (N₂O) and dioxin furan in the atmosphere have increased significantly. In particular, the use of fossil fuels, transportation activities and the increase in the number of motor vehicles, industrial agricultural activities, industrialization and destruction of forest areas are the most important factors that cause global warming. Extraordinary changes in the climate have become the most important issue that has been talked about by large masses in the last 20 years due to the costs they cause. Agricultural production is negatively affected by droughts due to excessive rainfall or no rainfall as a result of climate changes. The decrease in production causes people living in these regions to lose their income sources, cause famine and increase the prices of agricultural products. The climate crisis is negatively affecting the receiving countries as well as the sending countries. Since agricultural areas and living spaces are damaged in the sending countries, reconstructing these areas requires large financial resources. In countries receiving immigrants, they become a significant burden on the economy and cause the crisis to deepen, especially in countries already experiencing economic crisis. If necessary precautions are not taken, unregistered work becomes widespread. This situation harms the state's financial structure and the social security system.

In addition, natural disasters related to the climate crisis are most affected by those who make their living from agriculture and animal husbandry and those who live in more unprotected areas such as suburbs and city slums. Since the homes and workplaces of these people are generally not insured, they lose all their assets. Another group most affected by the climate crisis is the elderly, disabled, children and women, who are called disadvantaged groups. Since women commonly work in agriculture, fishing and forestry, they lose their most important source of income. Women who lose their economic resources are forced to migrate to safer regions and countries with their families. When natural disasters occur, women often encounter deaths because they cannot leave their homes quickly due to the cultural structure of the society they live in. Women who are forced to migrate face problems such as sexual harassment and falling into the hands of human traffickers during migration. In the countries they immigrate to, they have difficulty accessing housing, employment, education and health services because they do not know the language, their education is insufficient and their status is not yet clear. Since they do not have the necessary permits, they generally work informally for meager wages in daily temporary jobs, agricultural work in rural areas, domestic services, and textile workshops. Girls are both taken out of school and forced to work to contribute to the family economy, or they are married off at an early age because they are a burden to the family. Women working in domestic services are paid less than the wages paid to citizens of the host country or a domestic worker from Europe, they are asked to perform tasks outside their job descriptions, and they are exposed to all kinds of discrimination and face psychological violence. Sometimes they have to work all week without taking leave. If they are provided with accommodation in the houses where they work, a deduction is made from their wage payments. Employees working in industrial enterprises are forced to work in shifts, in unsafe jobs, and are exposed to chemicals. This situation causes female workers to experience health problems. They also face a higher workload than other employees at work.

"Domestic Workers Convention No. 189 of 2011", "Domestic Workers Recommendation No. 201 of 2011" and "Recommendation on Transition to Formal Economy No. 204 dated 2015", the problems of migrant workers cannot be resolved. The biggest reasons for this are the lack of coordination between institutions and countries, lack of knowledge of employees and inadequate inspections. Female workers either do not know their legal rights or cannot seek their rights because they entered the country

illegally. It is essential to raise awareness among vulnerable groups, especially women, who suffer the most from the climate crisis. Women should be made aware of environmentally friendly practices. When they have to migrate, the importance of going to other countries legally should be explained. This issue is especially important for migrating women to prevent them from falling into the hands of human traffickers and to protect them from sexual harassment. It is vital that they are accommodated in safe camps and places in the countries they visit. They should first be given language education and then vocational skills training in these areas. They should be told their legal rights and which institutions they can apply to if they experience a problem. More women should be employed to manage the camps and dormitories where they stay. Early marriage of girls to contribute to the family should be prevented by law.

The workplaces where they work should be inspected, occupational safety measures should be taken and equal wages should be paid for equal work. Those who pollute nature the most are industrialized countries. It is not in line with climate justice to produce in countries damaged by climate disasters and leave the costs to those regions. In this context, citizens of migrating countries should be employed in developed countries, and these countries should make the most significant contribution to the funds created by the United Nations for refugees. It should not be forgotten that women are the ones who cause the least pollution of nature. Women are the ones who suffer the most from natural disasters. In this respect, critical issue is ensuring that women, who are a key component of vulnerable groups, receive positive discrimination across all areas concerning climate justice.

1. Giriş

Günümüzde küresel ısınma ve iklim değişikliği önemli çevre sorunlarının başında gelmektedir. Sanayileşme ile birlikte endüstriyel faaliyetlerin artması, enerji ihtiyacının büyümesi, teknolojik gelişmeler ve gelir seviyesinin yükselmesine bağlı artan ulaşım ve gıda talebini karşılamak amacıyla yapılan faaliyetler küresel ısınmayı arttıran nedenlerin başında gelmektedir.

Küresel ısınma; buzulların erimesine, doğal afetlere, kuraklığa ve üretimin azalmasına ve buna bağlı olarak da gıda krizine neden olarak iklim değişikliğinin olumsuz etkilerini gözler önüne sermektedir.

İklim değişikliği, iklime bağlı doğa olayların yaşandığı ülkelerde tarım, sanayi enerji ve turizm alanlarını olumsuz etkileyerek üretim kapasitesinin azalmasına, milli gelirin, kişisel gelirlerin düşmesine, bütçe açıklarına ve buna bağlı işsizliğe neden olmaktadır.

İklim değişikliği toplumun her kesimini, ülkeleri, ekonomik ve sosyal yapıyı etkilemekte ve iklim değişikliği sonucu insanlar daha güvenli bölgelere göç etmek zorunda kalmaktadırlar. İklim göçü, iklim göçmeni alan bölge ve ülkelerde hem göçmenler hem de göç alan ülkeler açısından sosyal ve ekonomik sorunların ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

İklim değişikliği nedeniyle gerçekleşen göçlerin göç alan ülkelerde yarattığı etkilere bakacak olursak göçmenlerin barınması, bakımı ve eğitimi için yapılan harcamalar nedeniyle göç alan ülkelerde kamu harcamalarının artmasına, bütçe açıklarına ve özellikle Türkiye gibi ekonomik sorunlarla boğuşan ülkelerde krizin derinleşmesine neden olmaktadır. Ayrıca göç alan ülkelerde kayıt dışı çalışmanın yaygınlaşması nedeniyle, işsizlik oranını ve sosyal güvenlik sistemindeki açıkları da arttırmaktadır. İş gücü talebinin düşük olduğu ülkelerde işsiz sayısını arttırmaktadır.

İklim değişikliğinin etkilerine, değişiklikten etkilenen toplumsal katmanlar açısından bakıldığında, ekonomik ve sosyal eşitsiliklerin yanında cinsiyet eşitsizliğini arttırmakta ve toplumda daha savunmasız olan dezavantajlı (korunmaya muhtaç) gruplar daha sert etkilenmektedir. Korunmaya muhtaç gruplar içinde ise evini geçindirmek ve yiyecek sağlamak zorunda olan kadınlar daha fazla etkilenmektedir. İklim değişikliği sebebiyle evini, işini ve geçim kaynaklarını kaybeden kadınlar ülke içindeki güvenli bölgelere veya başka ülkelere göç etmek zorunda kalmaktadır. Göçmen kadınlar gerek göç yolunda gerekse göç ettikleri ülkelerde çeşitli problemlerle karşı karşıya kalmaktadırlar.

Çalışmada, küresel ısınma, iklim değişikliği ve göç ile ilgili temel kavramlar kısaca açıklanarak, iklim değişikliği nedeniyle göç eden kadınların yaşadığı problemler incelenmiştir. Bu bağlamda göç eden kadınların yaşadığı problemleri ortaya konulup çözüm önerileri sunulurken farkındalık çalışmalarına katkı sağlamak amaçlanmıştır.

2. Küresel Isınma ve İklim Değişikliği

Küresel ısınma, atmosferdeki hava ve okyanustaki su hareketlerindeki değişimler ve ısı artışı, tektonik plakalar, volkanik patlamalar ve insan faaliyetleri sonucunda ortaya çıkan ve havaya karışan gazların neden olduğu sera etkisinin sonucu ortaya çıkmaktadır. Fosil yakıtların yakılması, endüstrileşme, nüfus artışı, düzensiz şehirleşme, yanlış arazi kullanımı, tarım ve meracılık faaliyetleri, atık bertarafı kaynaklı oluşan Karbondioksit (CO₂), Kloroflorokarbonlar (CFC), Metan (CH₄), Diazot Monoksit (N₂O) ve dioksin furan gibi sera gazı emisyonlarının atmosferdeki yoğunlukları büyük ölçüde artmaktadır (Demirbaş & Rozelin, 2020, s. 165).

Sera etkisi aslında gezegeni uygun sıcaklıkta tutan bir durumdur, ancak insanların faaliyetleri atmosferdeki sera gazlarının miktarını yükseltmektedir, bu da sera gazı etkisini daha güçlü hale getirerek, yeryüzünün sıcaklığını arttırmakta ve iklimlerin de değişmesine yol açmaktadır (Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, 2024). İklim değişikliği, üretim ve tüketim faaliyetleri sonucu ortaya çıkan, “doğrudan ya da dolaylı olarak insan faaliyetleri sonucu atmosfer bileşiminin bozulması olarak” açıklanmaktadır (Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, 2024).

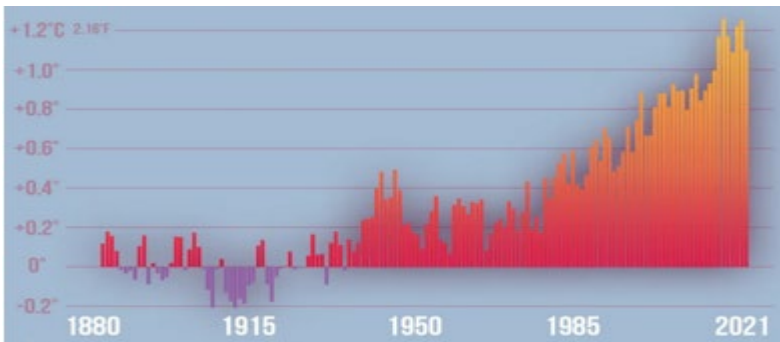
Küresel ısınma, insanlar tarafından atmosfere salınan gazların, sera etkisi yaratması sebebiyle dünya yüzeyinde sıcaklığın artmasıdır. “Ne kadar fazla sera gazı atmosferi doldurursa o kadar fazla ısı hapsedilmektedir. Bu gazların düzeyleri dünyanın fotosentez gibi doğal süreçler yoluyla başa çıkabileceğinden daha yüksek bir düzeye ulaşırsa, güvenli seviyeden daha fazla ısı tutarak iklim değişikliğine neden olurlar. Sera gazı etkisi, normalde gezegeni uygun sıcaklıkta tutan bir olgudur, ancak insan faaliyetleri atmosferdeki sera gazlarının miktarını arttırmaktadır, bu da sera gazı etkisini daha güçlü hale getirmekte, yeryüzünün sıcaklığını arttırarak iklimleri değiştirmektedir” (Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, 2024).

Sanayileşmenin de etkisiyle son yıllarda iklimde büyük değişiklikler meydana gelmiştir. Artık yaz ayları daha kurak, kış ayları daha sert geçmekte, ya yeterli yağış olmamakta ya da büyük seller meydana gelmektedir.

Yıllara bağlı olarak atmosfer bileşiminin bozulmasıyla dünyanın ortalama sıcaklığında meydana gelen artış eğilimi Şekil 1’de gösterilmektedir. Özellikle son 10 yılda dünyanın ortalama sıcaklığı +1 °C’ nin üzerinde artma eğilimi göstermektedir (UCAR, 2023).

Şekil 1

Küresel Sıcaklık Artışı

Kaynak: (UCAR, 2023)

İklimde görülen olağan dışı değişikliklerin küresel düzeyde ortaya çıkardığı maliyetler ve geniş kitlelerin yaşadığı zorluklar son 20 yıldır geniş kitleler tarafından tartışılan en önemli konu haline gelmiştir.

İklim değişikliği dünya üzerinde sıcaklık artışı, ekstrem doğa olayları, buzulların erimesi ve buna bağlı deniz seviyesi yükselmesi, çölleşme, tarımsal üretimin azalması, ekosistem bütünlüğünün bozulması gibi çevre sorunlarına neden olmaktadır. Sıcaklık artışı ve ekstrem doğa olaylarının artması sağlık üzerinde olumsuz etkilere ve ölümlere yol açmaktadır (Doğan & Tüzer, 2011; Türkeş, 2022).

İklim değişikliğinin ortaya çıkardığı bu etkiler insanları yaşadığı yerlerden başka ülkelere ya da ülke içinde başka bölgelere göç etmeye zorlamaktadır ve göç veren, göç alan ülkeler üzerinde sosyal ve ekonomik etkilere ve iklim göçmenleri üzerinde ise sosyal, ekonomik ve psikolojik etkileri sebebiyet vermektedir.

3. Göç ile İlgili Temel Kavramlar

Göç; insanların yaşadıkları bölgelerden ekonomik, sosyal, politik, kültürel ve çevresel sebeplerden dolayı başka bir bölgeye hareket etmelerine göç denilmektedir. Son yıllarda küresel ısınma ve iklim değişikliğine bağlı ortaya çıkan göçler, literatüre iklim göçü ve iklim mültecisi kavramlarının girmesine neden olmuştur. İklim göçü; Kuraklık ve çölleşme, su baskınları, hortumlar, tsunami gibi felaketlere bağlı çevre sorunlarının neden olduğu göçlere iklim göçü adı verilmektedir (Ziya, 2012, s. 231).

İnsan faaliyetleri sonucu bozulan (antropojenik) iklim değişikliği sebebiyle insanların yaşadıkları yerleri zorunlu olarak terk etmek zorunda kalmaları şeklinde tanımlanan “iklim göçü”, 21. yüzyılın en önemli sorunlarının başında gelmektedir. İklim mültecilerinin uluslararası arenada daha fazla gündeme gelmesi ve literatürde daha fazla yer bulmaya başlaması ise, 1985 yılında Essam El-Hinnawi tarafından ilk kez “environmental refugee” adıyla tanımlandıktan sonra olmuştur (Gökpinar, 2020, s. 77).

İklim Göçmeni; Seller, kuraklık, olağan dışı sıcaklıklar, deprem gibi doğal afetler, doğal kaynakların tükenmesi ve iklim değişikliği gibi çevresel nedenlerle göç etmek zorunda kalan insanlar için ise “iklim mültecileri”, “çevre mültecileri” ve “çevre göçmenleri” gibi kavramlar kullanılmaktadır (Turgut, 2022, s. 165).

Göçlerle ilgili çalışmalar yapan bilim insanları çeşitli kuramlar ortaya atmıştır. Bunlardan en bilindik olanları; “Göç Kanunları”, “İtme-Çekme Teorisi”, “Merkez-Çevre Teorisi”, “Göçmen İlişkiler Ağı Teorisi” gibi kuramlardır. Bu kuramlar içinde göç araştırmalarında en çok kullanılan kuramlardan birisi, E. G. Ravenstein ve E. S. Lee’ nin ileri sürdüğü itme ve çekme teorisidir (Akalin, 2019, s. 16). Literatürde İtme-Çekme teorisi ilk olarak 1966 yılında Everett Lee tarafından kullanılmıştır. Teoriye göre, insanların yaşadıkları ve göç ettikleri ülkelerle ilgili bazı itici ve çekici faktörler göç olayını şekillendirmektedir (Akalin, 2019, s. 25). Çekici faktörler göç edilen ülkelerdeki sosyal ve ekonomik gelişmişlik düzeyi, daha rahat yaşama olanakları gibi faktörlerden oluşmaktadır. İtici faktörler ise yaşam kalitesinin ve ekonomik olanakların yetersizliği, işsizlik, politik baskılar ve çevre felaketleri gibi faktörlerden oluşmaktadır. Göç teorilerinden itme-çekme teorisine göre, iklim değişikliği insanları göç etmeye zorlayan itici faktörlerden biridir.

3.1. Göç ve iklim göçü

2024 Dünya Göç raporuna göre, 2020 yılı itibarıyla dünya genelinde uluslararası göçmen sayısı 281 milyon olup bu sayı dünya nüfusunun %3,6’nı oluşturmaktadır (IOM, 2024, s. 4).

Tablo 1*1980-2020 Döneminde Uluslararası Toplam Göçmen Sayısı ve Dünya Nüfusu İçindeki Oranı*

Yıl	Uluslararası Toplam Göçmen sayısı	Dünya Nüfusu içindeki Payı (%)
1980	101 983 149	2,3
1985	113 206 691	2,3
1990	152 986 157	2,9
1995	161 289 976	2,8
2000	173 230 585	2,8
2005	191 446 828	2,9
2010	220 983 187	3,2
2015	247 958 644	3,4
2020	280 598 105	3,6

Kaynak: (IOM, 2024, s. 22).

Tablo 1’de görüleceği üzere 1980 yılında uluslararası göç eden insanların toplam dünya nüfusuna oranı %2,3 iken 2020 yılında bu oran %3,6 ‘ya yükselmiştir.

Tablo 2*Uluslararası Göçmenlerin Cinsiyete Göre Dağılımı*

Yıl	Erkek Göçmen (%)	Kadın Göçmen (%)
2000	50,6	49,4
2005	51,0	49,0
2010	51,6	48,4
2015	51,7	48,3
2020	51,9	48,1

Kaynak: (IOM, 2024, s. 24).

İstatistiklere göre uluslararası kadın göçmenlerin sayısında 1990’dan itibaren istikrarlı bir artış olup literatürde “göçün kadınsallaşması” deyimini kullanılmaya başlanmıştır. Ancak istatistiki veriler, son yirmi yılda dünya genelinde cinsiyetler arası uçurumun arttığını göstermektedir. Dolayısıyla kadın göçmenlerin sayısı yıllar geçtikçe artmasına rağmen göç daha kadınsallaşmış değil, tam tersine, uluslararası alanda kadın ve erkek payına bakıldığında daha da erkeksileşmiştir (IOM, 2024, ss. 168-169).

2024 göç raporuna göre, kadın göçmenlerin toplam göçmen sayısı içerisindeki oranı 2000 yılından bu yana azalmakta ve erkek göçmenlerin oranının ise yüzde 1,3 arttığı görülmektedir. 2020 yılında dünya çapında 280.598.105 uluslararası göçmen kendi ülkelerinin dışında bir ülkede ikamet etmektedir. Bu sayı dünya toplam nüfusunun %3,6’na karşılık gelmektedir. Tablo 2’de görüldüğü üzere bu göçmenlerin %48,1’i kadınlardan oluşmaktadır.

Kadın göç oranındaki azalma az gelişmiş ülkelerdeki toplumsal normlarla açıklanmaktadır. Cinsiyet normları ve toplumsal önyargılar günlük yaşamın birçok yönünü etkilediği gibi göç planlarında da etkili olmaktadır. Kadınların içinde bulundukları sosyal ve ekonomik konum ve ailedeki rolleri göç olgusunu etkilemektedir. Evin geçimini sağlayan erkek ve bakıcı kadın şeklindeki geleneksel yaklaşımlar, çocukların ve yaşlıların bakımından kadınların sorumlu olması kadınların geride kalmalarına neden olmaktadır. Ayrıca kadınların göç yollarında ve gittikleri ülkelerde karşılaştıkları problemler de göç kararı üzerinde etkili olmaktadır.

Bütün bu olumsuzluklara rağmen, iklim göçünün önümüzdeki yıllarda artacağını gösteren ve açıklayan birçok farklı tahmin ve görüş bulunmaktadır. Norman Myers'in Ultimate Security adlı kitabının "Environmental Refugees" adlı bölümünde yapmış olduğu geleceğe yönelik tahminde 200 milyon insanın iklim değişikliği nedeniyle yerinden olacağı belirtmiştir (Gökpınar, 2020, s. 77).

Dünya Bankasına göre eğer ülkeler gerekli önlemleri almazsa 2050 yılına kadar dünyanın altı bölgesinde 216 milyondan fazla insan iç göç yapmak zorunda kalacaktır (Euronews, 2021).

4. İklim Değişikliğinin Kadınlar Üzerindeki Etkisi

İklim değişikliğine bağlı göçler daha çok tarımla uğraşan bölge ve ülkelerde daha fazla görülmektedir. Gelirini tarım ve hayvancılıktan elde eden kişiler daha fazla yağış alan bölgelere göç etmektedir (Şimşek, 2018, s. 8). Bu bölgelerdeki göç nedenleri olarak su kaynaklarının yok olması, ürün üretiminin düşmesi, deniz seviyelerinin yükselmesi ve fırtınalar gibi iklim risklerinin ortaya çıkardığı sorunlar gösterilmektedir.

Kadınlar ve erkekler toplumdaki rollerinin farklı olması ve evdeki sorumlulukların kadınlar üzerinde olması nedeniyle iklim değişikliğinin sonuçlarından farklı ölçüde etkilenmektedirler.

Kadınlar, toprak, bahçe ve ev işlerinde ücretsiz olarak çalışmaları nedeniyle küresel risk altında olan doğal kaynaklara daha bağımlıdırlar ve iklim değişikliğinin ortaya çıkardığı doğal afetlerin yarattığı sonuçlardan daha fazla etkilenmektedirler. Doğal kaynakların tükenmesi ve tarım verimliliğinin azalması, kadınların sebze toplamak, yemek yapmak ya da satmak için daha fazla zaman harcamalarına neden olmaktadır (Alica Gökalp, 2017, s. 18).

İklim değişikliği ve doğal afetlerin yoksul ve dezavantajlı grupları daha fazla etkilemesinin nedenleri ise; güvenliksiz ve altyapısı olmayan bölgelerde yaşamaları, eğitim seviyelerinin düşük olması ve lobi güçleri olmadığı için siyasal temsil yetersizlikleri, finansal güçleri yeterli olmadığı için tekrar yaşam alanlarını kuramamaları, ev ve işyerlerini sigorta ettirememeleri ve gidecekleri başka yerleri olmaması olarak özetlenebilir (Doğru & Alica Gökalp, 2019, s. 32). Dezavantajlı gruplar kırsal alanda ve kentlerin daha korunaksız kesimlerinde, banliyolarda yaşadıkları, elde ettikleri gelirler ancak günlük geçimlerini sağladığı için doğal afetler meydana geldiğinde her şeylerini kaybetmekte ve güvenli bölgelere transferde zorluklarla karşılaşmaktadırlar. Örneğin zengin kişiler uçağa binip rahatlıkla başka ülkelere giderken yoksul kesimler imkânları olmadığı için kolay yer değiştirememektedir. Bu durum ise iklim adaletsizliğini ortaya çıkarmaktadır.

Halbuki iklim değişikliğinden en fazla etkilenen yoksullar, dezavantajlı gruplar ve kadınlar doğaya minimum zarar veren kesimlerdir. "Dünya Eşitsizlik Veri Tabanına göre, 2019 yılı için küresel nüfusun en zengin %10'u, dünyadaki toplam karbon emisyonunun yaklaşık %48'ine neden olmaktadır. Ayrıca rapora göre, en tepedeki %1'lik kesim emisyonların %17'sinden sorumluyken, küresel nüfusun en yoksul olan %50'lik kesimi, toplam emisyonların yalnızca %12'sinden sorumludur" (Tema Vakfı, 2024, s. 52).

İklim değişikliğine bağlı afetlerde en fazla can kaybı dezavantajlı gruplarda ve kadınlarda görülmektedir. İklim değişikliği nedeniyle oluşan afetlerin kadınları daha çok etkilediğine dair dünyada birçok deneyim bulunmaktadır.

Az gelişmiş ülkelerde kadınların okur-yazarlık oranının ve teknolojiyi kullanımlarının düşük olması nedeniyle afet durumunda acil uyarılardan haberdar olamamakta ve barınaklara ulaşamamaktadırlar (UN Women Generation Equality, 2023, s. 7).

Örneğin, 1991 yılında Bangladeş'te yaşanan sel felaketinde kadınların ölüm oranının, erkeklere kıyasla beş kat fazla olmasının nedeni olarak, verilen alarmların açık alanlarda erkekler tarafından duyulduğu ancak ev içinde yaşayan diğer aile üyelerinin (kadınlar, genç kızlar ve çocuklar) haber alamaması gösterilmektedir (Talu, 2017, s. 74).

Başka bir neden ise yanlarında erkek olmadan kadınların evden çıkmalarının yasak olması ve babaların kız çocukları yerine soyadlarını sürdürecek erkek çocuklarını kurtarmayı tercih etmesidir. Hint Okyanusu'nda 2004 yılında yaşanan tsunami felaketinde de benzer nedenlerle ölenlerin 567'sinin kadın olduğu tespit edilmiştir. Bangladeş'teki 2007 yılında gerçekleşen Sidr siklonu (şiddetli fırtına) mağdurlarının %80'sinin kadınlar ve kız çocukları olduğu tespit edilmiştir (Doğru & Alıca Gökalp, 2019, s. 38).

Kadınların doğal afetlerde bazen kıyafetlerinden dolayı da olumsuzluk yaşayabilmektedir. Örneğin geleneksel kadın kıyafeti "sari" nin, Bangladeş, Hindistan ve Pakistan gibi Güney Asya ülkelerindeki doğal afetlerde kaçmayı engellediği için ölümlerin sayısını arttırdığı tespit edilmiştir (Talu, 2017, s. 74).

2003 yılında ABD'de meydana gelen Katrina Kasırgası sırasında Afro-Amerikan kadınlar hayatta kalmak için mücadele vermiş ve birçok zorlukla karşılaşmıştır. Bu felaketten sonra ölen kadınların sayısının erkeklerden fazla olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca hayatta kalmayı başaran kadınlar felaket sonrasında cinsel istismara uğramışlar ve kasırga sonrası tecavüz olaylarının arttığı rapor edilmiştir (Tatgın, 2019, s. 114).

İklim değişikliği kadınların günlük yaşam koşullarını da olumsuz etkilemektedir. Kuraklık ve aşırı sıcaklıklar su kaynaklarını kuruttuğunda kadınlar yemek pişirmek, temizlik yapmak ve bahçeleri sulamak için su toplamak amacıyla daha uzun mesafeler kat etmek zorunda kalmakta ve bu durum kadınların ev işi yükünü arttırdığı için ekonomik olarak bağımsız olmalarını ve bir işe girip çalışmalarını engellemektedir (Global Citizen, 2020).

Yaşanan bütün bu olumsuzluklar, susuzluk ve kuraklık nedeniyle insanlar, hayatlarını devam ettirmek ve geçimlerini sağlamak için daha güvenli bölgelere göç etmek zorunda kalmaktadırlar.

4.1. İklim değişikliğine bağlı göçlerin kadınlar üzerindeki ekonomik etkisi

Dünya genelinde iklim değişikliğinin en olumsuz etkileri kadınlar ve kız çocukları üzerinde olmaktadır. İklim değişikliğinin kadınlar üzerinde olumsuz çevresel etkilerinin yanı sıra ekonomik ve sosyal sonuçları da ortaya çıkmaktadır. Kadınların ve kız çocuklarının yiyecek ve giyecek maddelerine ulaşımı zaten gelişmemiş bölgelerde yaşamalarından dolayı yıllardır eşit olmadığından, iklim değişikliği sonucu alım güçleri daha da düşmekte ve kadınların ve kız çocuklarının yaşam biçimlerini, geçim kaynaklarını, sağlıklarını ve güvenliklerini olumsuz etkilemektedir (Yılmaz, 2022).

Kadınların iklim değişikliğinden daha fazla etkilenmelerinin nedenlerinden bir tanesi de yoksulluktur. Dünya genelinde kadınlar dar gelirli kesimin önemli bir kesimini oluşturmaktadır. Günde 1 doların altında kazanarak geçinenlerin yaklaşık %70'i kadınlardır ve dünya çapında gelirin yalnızca %10'unu kadınlar kazanmaktadır. Ayrıca, gelişmekte olan ülkelerde kadın çiftçiler şu anda tüm gıda üretiminin yüzde % 45-80'ini oluşturmalarına rağmen, arazilerin %10'undan daha az paya sahiplerdir. Gelişmekte olan ülkelerdeki kadın iş gücünün yaklaşık üçte ikisi ve birçok Afrika ülkesinde %90'dan fazlası tarımsal işlerde çalışmaktadır. Doğal olarak kadınların doğal kaynaklara daha çok bağımlı olmaları iklim değişikliğinden daha yoğun etkilenmelerine neden olmaktadır (Yılmaz, 2022). İklim değişikliği kadınların gelirlerini daha da azaltarak gelir adaletsizliğini artırmaktadır.

4.2. İklim değişikliğine bağlı göçlerin kadınların istihdamı üzerine etkileri

İklim değişikliğinin kadınlar üzerindeki olumsuz etkilerinden biri de istihdam problemleri ve sosyal güvencesi olmayan sektörlerde çalışmalarındır.

Asya Kalkınma Bankasına göre; kadınların işgücüne katılım oranının düşük olmasının en önemli nedeni çoğunlukla kayıt dışı çalışmalarındır. Bu durum onları iklim değişikliğinin etkilerine karşı daha savunmasız hale getirmekte, cinsiyet eşitsizliklerini artırmakta ve kadınların ekonomik bağımsızlıklarını engellemektedir (Techno Serve, 2023).

Göç eden kadınların istihdam oranı (%41,6) ile erkek işçilerin istihdam oranından (%58,4) daha düşüktür. Bunun nedeni kadınlara karşı uygulanan negatif ayrımcılık ve kadınların aile birleşimi nedeniyle göç etmeleridir (Bilek vd., 2019, s. 48). Genellikle kadınlar ev işleri ve çocuk bakımı ile ilgilenmekte, erkekler ise iş bularak çalışmaktadır. Bu durum kadınların işgücüne katılım oranını düşürmektedir.

Bunun yanında göçmen kadın işçiler ve düzensiz kadın göçmenlerin büyük bir bölümü, ev hizmetlerinde, mevsimlik tarım işlerinde çalışmaktadır ve sosyal korumaya erişimde zorluklarla karşılaşmaktadır. Uluslararası Çalışma Örgütü'nün yaptığı projeksiyonlara göre, 2013 yılında 11,5 milyon göçmen ev işçisi bulunmaktadır ve bu rakam dünya genelindeki tüm göçmen işçilerin yaklaşık %7,7'sini ve tüm ev işçilerinin %17,2'sini oluşturmaktadır. Ayrıca ev işçilerinin %49,9'u en az bir sosyal güvenlik yardımının yasal kapsamında yer almaktadır ancak, ev işçilerinin % 81,2'si sosyal güvenlik primi ödememektedir (ILO, 2021, s. 144).

Düzensiz durumdaki göçmen kadın ev işçileri çalışma hayatında, ağır çalışma koşulları ve ayrımcılıkla karşı karşıya kalmakta, temel ekonomik, sosyal ve kültürel haklara ulaşamamakta ve cinsel ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddete maruz kalmaktadırlar. Eğer işyerlerinde ikamet etmeleri halinde, zorla işyerine kapatılıp, mahremiyetten, yemekten ve uykudan mahrum bırakılmakta ve çoğu zaman aileleri ve arkadaşlarıyla iletişim kurmaları yasaklanmaktadır. Bazı ülkelerde kadın göçmen işçiler tıbbi testlere tabi tutulmakta ve hamile kalmaları halinde işten çıkarılmaktadırlar. Çoğu zaman ev işçisi kadınların evlenmelerine de izin verilmemektedir. Bazende istismara uğramaktalar ve istismardan kaçmaları halinde belge eksikliği nedeniyle gözaltına alınıp sosyal hizmetlerden, sağlık hizmetlerinden ya da yasal yollardan yararlanmaları engellenmektedir. Gittikleri ülkedeki vatandaşların ve işyerinde çalışan kişilerin yabancı düşmanlığı ve şiddet riskiyle karşı karşıya olan pek çok kadın, sınır dışı edilme korkusuyla yaşadıkları problemleri polise veya diğer yetkililere bildirmekten çekinmektedirler (IOM, 2024).

Göçmen kadınlar çocuklarına bakmak, aile bütçesine katkıda bulunmak ve güvenliklerini sağlamak için ekonomik faaliyetlere katılmak zorundadır. Ancak, göç ettikleri ülkede belirli bir beceri ve eğitime sahip olsalar bile, iş bulma ve istihdam sürecine katılmaları zaman almakta veya imkânsız olabilmektedir. Bu nedenle, genellikle düşük ücretli, tehlikeli veya kötü çalışma koşullarında çalışmak zorunda kalmaktadırlar (Yılmaz, 2023, s. 103).

Göçmen kadınlar, sığınacak bir yer bulamadıklarında temel ihtiyaçlarını karşılamakta büyük zorluk yaşamaktadır. Resmi kurumlar tarafından sağlanan mülteci kamplarına yerleşim imkanı bulamayan kadınlar, genellikle sokaklarda veya uygun fiyatlı ve toplu yaşama imkânı sunan evlerde, hatta gecekondularda yaşamak zorunda kalmaktadır. Bu durum, göçmen kadınların güvenlikleri açısından tehlike yaratmaktadır (Yılmaz, 2023, s. 108).

Ayrıca ev işçiliği yapan göçmenler; büyük olasılıkla birden fazla işverene bağlı çalışmaları, aralarında yazılı iş sözleşmesi olmaması, çalışma saatlerinin ve maaş ödemelerinin belirgin olmaması gibi nedenlerle sosyal güvenlik kapsamı dışında kalmaktadır (Yılmaz, 2023, s. 144).

Tablo 3

2013 Yılında Ülkelere Göre Göçmen Ev İşçisi Oranları (%)

Ülke	Oran
Güneydoğu Asya	3,8
Kuzey, Güney ve Batı Avrupa	19,2
Kuzey Afrika	0,6
Doğu Avrupa	0,7
Orta ve Batı Asya	2,2
Sahraaltı Afrika	5
Güneydoğu Asya ve Pasifik	19,4
Kuzey Amerika	5,5
Latin Amerika ve Karayipler	6,5
Doğu Asya	9,5
Arap Ülkeleri	27,4

Kaynak: Adapted from *Extending Social Protection to Migrant Workers, Refugees and Their Families: A Guide for Policymakers and Practitioners* (p. 145), by International Labour Organization, 2021, Geneva: ILO. Copyright 2021 by ILO.

Tabloya göre en fazla göçmen ev işçisi %27,4 ile Arap ülkelerinde, %19,4 ile Güneydoğu Asya ve Pasifik ülkelerinde, %19,2 ile Avrupa ülkelerinde istihdam edilmektedir.

Ev işlerinde çalışanlar statü olarak işçi olduklarından, aksine hüküm olmadığı müddetçe, tüm ILO belgeleri bu kişileri koruma kapsamına almaktadır. Aşağıdaki belgelerde göçmen ev işçileri için sosyal korumayla ilgili süreli olmayan hükümler yer almaktadır (ILO, 2021, s. 14).

“2011 tarihli ve 189 sayılı Ev İşçileri Sözleşmesi ev işçilerinin istihdam, asgari çalışma yaşı, çalışma koşulları, mesai saatleri, maaş, sosyal koruma, adalete erişim ve yaşam koşulları açısından diğer işçilerle aynı haklara sahip olması gerektiğini belirtmektedir”

“2011 tarihli ve 201 sayılı Ev İşçileri Tavsiye Kararı göçmen ev işçileri için sosyal güvenlik ve kazanımlara erişim açısından muamele eşitliğine duyulan ihtiyacı vurgulamakta ve göçmen ev işçilerinin sosyal güvenlik haklarından yararlanmasını sağlamak amacıyla üye devletler arasında ikili, bölgesel ve çok taraflı işbirliği çağrısında bulunmaktadır”

“2015 tarihli ve 204 sayılı Kayıtlı Ekonomiye Geçiş Tavsiye Kararı “kayıtdışı ekonomideki en ciddi insana yakıştır iş eksikliklerine karşı özellikle kırılgan olan” gruplara göçmenler ve ev işçilerini dahil etmektedir. Bu şekilde ev işçileri ve göçmen ev işçilerinin genellikle düzenli istihdam durumu veya ‘resmi iş sözleşmesinin bulunmadığını kabul etmektedir”

Göçmen ev işçilerini korumak için çıkarılan çeşitli ILO belgeleri bulunmasına rağmen, bu kişilerin sosyal koruma kapsamına alınmasının önünde çeşitli engeller bulunmaktadır. Bu engeller çalışanların yasal kapsamın dışında kalması, karmaşık prosedürler ve izleme ve denetim yetersizliği ve iki ülke arasında bilgilendirme ve koordinasyon eksikliği olarak sıralanabilir (ILO, 2021, s. 148).

Göçmen ev işçilerinin hakları konusunda kendi dillerinde bilgi her zaman mevcut olmamakta veya sadece bu kişilerin bilmedikleri dillerde mevcut olabilmektedir. Bu nedenle, mevcut sosyal koruma programları ve kazanımları ve bunlara nasıl erişebilecekleri konusunda bilgileri eksik kalmaktadır (ILO, 2021, s. 148).

İklim değişikliği aileleri ile birlikte göç eden mülteci kız çocuklarını da savunmasız hale getirmektedir.

Mülteci kız çocukları, çoğunlukla ailelerinin ekonomik gücü yetersiz olduğu için çocuk işçi olarak çalışmakta ve eğitimlerini yarım bırakarak ev işlerinde ailelerine yardımcı olmakta yada erken yaşta evlendirilmektedirler. Mülteci kadınlar yoksulluk, belirli eğitim ve statülerinin olmaması nedeniyle iş

bulup çalışmaya başladıklarında da iş yerlerinde çeşitli cinsel ve ekonomik şiddetle karşılaşmaktadırlar. Örneğin Türkiye’de birçok göçmen kadın ve kız çocuğu, yedek iş gücü olarak görüldüklerinden mevsimlik ve geçici işlerde, tekstil, ayakkabıcılık gibi enformel ve güvencesiz işlerde istihdam edilmektedir. Bununla birlikte, Suriyeli, Afganistanlı, İranlı ve Iraklı mülteci kadınlar başta olmak üzere birçok göçmen kadın iş yerlerinde cinsel tacize uğramanın yanı sıra, ücretlerinin ödenmemesi, Türkiye vatandaşlarına göre daha düşük ücret verilmesi ve erkeklerle göre daha az ücretle çalıştırılma gibi sorunlarla karşı karşıya kalmaktadırlar (Mülteci Der, 2018).

Ayrımcılığa başka bir örnek çalıştıkları evde yaşayan göçmen ev işçisi kadınlar, çoğu zaman haftalık bir gün izin hakları olmadan günde 24 saat çalışmaktadırlar ya da kullandırılan haftalık izin günleri için işveren tarafından ödeme yapılmamaktadır. Bu işçiler, kendilerine sağlanan barınma olanağını kaybetmemek ve evsiz kalmamak için işveren tarafından yapılan her türlü suistimale katlanmak zorunda kalmaktadırlar. Bazı işverenler ise barınma sağladıkları için, çalışanın ücretinden kesinti yapmaktadırlar (Bilek vd., 2019, s. 72).

Ayrıca kadınlar fiziksel olarak erkeklerden daha duyarlı bir yapıda olduklarından işyeri ortamındaki fiziksel etkenlerden de daha fazla etkilenmektedirler. İş ortamında kimyasal maddelere, ağır iş yüküne, vardiyalı çalışmak zorunda kalmaları düşükler, üreme sağlığı sorunlarına neden olabilmektedir (Bilek vd., 2019, s. 107).

4.3. İklim değişikliğine bağlı göçlerin insan ticaretine etkisi

Yasadışı yollarla ülke dışına gitmek isteyen kadınlar için bir diğer tehdit insan ticaretidir. Dünyanın bir çok bölgesinde savunmasız kadınlar insan tacirleri tarafından ucuz emek gücü yada kadın ticareti amaçlı kullanılmak üzere göç etmeye zorlanmaktadır.

İnsan kaçakçılığı; kuvvet kullanarak veya kuvvet kullanma tehdidi ile veya diğer bir biçimde zorlama, kaçırma, hile, aldatma, gücü kötüye kullanma, kişinin çaresizliğinden yararlanma veya başkası üzerinde denetim yetkisi olan kişilerin rızasını kazanmak için o kişiye veya başkalarına kazanç veya çıkar sağlama yoluyla kişilerin istismar amaçlı temini, bir yerden bir yere taşınması, devredilmesi, barındırılması veya teslim alınmasına insan kaçakçılığı adı verilmektedir (Uluslararası Göç Örgütü Türkiye Temsililiği ve Adalet Bakanlığı, 2009, s. 16).

İnsan ticareti genellikle düzensiz göçle bağlantılı gizli bir faaliyet olarak görülmekte ve yetkili makamlardan ve kamudan saklanmaktadır. IOM vaka verileri ise insan ticaretinin aslında resmi sınır kapıları aracılığıyla gerçekleştiğini gösteren farklı bir hikaye resmetmektedir. Resmi sınır kapısı yoluyla kadın kaçakçılığı yapılma olasılığı erkeklerle kıyasla daha yüksektir (erkeklerle ilgili vakaların oranı yüzde 73 olmasına karşın kadınlarla ilgili vakaların oranı yüzde 84’tür). 2017 yılında kurulan CTDC (Kaçakçılıkla Mücadele Veri İş birliği) şu anda 171 ülkeden, 170 ülkede istismara uğramış 80.000’in üzerinde insan ticareti mağduru kişinin vaka kayıtlarını içermektedir (IOM, 2018).

Dünya genelinde 40,3 milyon kişi insan ticareti mağduru olduğu, mağdurların 24,9 milyonu çalıştırıldığı, 15,4 milyonu evlendirildiği, 4,8 milyonu ise cinsel sömürüye maruz bırakıldığı tespit edilmiştir (İncekaya, 2022).

5. İklim Değişikliğine Karşı Alınacak Önlemler

İnsan kaynaklı iklim değişikliği ile mücadele konusunda iki önemli yaklaşımın bulunmaktadır Azaltım (mitigasyon); insan kaynaklı iklim değişikliğinin önüne geçilebilmesi ya da yavaşlatılabilmesi amacıyla gerekli tedbirlerin alınmasını ve uyum (adaptasyon) ise; iklim değişikliğinin potansiyel etkilerine karşı toplum ve ekonomilerin hazırlıklı olmasını hedefleyen uyum politikalarını kapsamaktadır (Doğan & Tüzer, 2011).

İklim değişikliği ile mücadele etmek için alınacak önlemlerin başında iklim krizinden etkilenen ülkelerde zararı en aza indirmek ve gelecekte ortaya çıkabilecek tehlikelere karşı gerekli hazırlıkları ve

alt yapıyı oluşturma çabaları gelmelidir. Sonrasında iklim değişikliği nedeniyle yerlerinden olan insanlar ve özellikle kadınlar için uluslararası kuruluşların yeterli parasal fonları bu gruplar için toplamaları ve göçmenlerin hukuki statüsü için gerekli düzenlemeleri yapmaları konusunda olmalıdır.

5.1. İklim krizinden etkilenen bölgelerde alınacak önlemler

- İklim krizinden etkilenen bölgelerde risklerin belirlenmeli
- İklim değişikliği etkilerine uygun olarak yerel düzeyde acil eylem planları geliştirilmeli
- Altyapı ve binalar iklim değişikliğine dayanıklı hale getirilmeli
- Yerel halk ve kadınlar iklim değişikliği ile ilgili eğitilmeli ve farkındalıkları artırılmalı
- Su kaynaklarının etkin kullanımını teşvik eden su yönetimi stratejilerinin benimsenmeli
- Tarım uygulamalarının çeşitlendirilmesi ve sürdürülebilir tarım tekniklerinin yaygınlaştırılmalı
- Doğal ekosistemlerin korunması ve restore edilmesi için projeler desteklenmelidir.

5.2. İklim göçü nedeniyle uluslararası arası kuruluşların alması gereken önlemler

- İklim göçü ile başa çıkmak için uluslararası işbirliği arttırılmalı ve kriz yaşayan ülkelere empati ile yaklaşılmalı,
- Uluslararası kuruluşlar iklim değişikliği ve göç arasındaki ilişkiyi etkilerini değerlendirmeli ve gerekli önlemleri gecikmeden almalı,
- İklim göçünün azaltılması için uluslararası politika ve stratejilerin oluşturulmalı,
- İklim göçü ile başa çıkmak için, iklim krizinden etkilenen ülkelere mali ve teknik yardım sağlanmalı,
- Kriz durumlarında etkilenen topluluklara destek sağlamak için uluslararası insani yardım ajansları koordine edilmelidir.

6. Sonuç

Küresel ısınma ve iklim değişikliği ortaya çıkardığı büyük maliyetler ve iklim değişikliğine bağlı göçler gelecek yılların en önemli ve önlem alınması gereken problemlerin başında gelmektedir. Küresel ısınmaya bağlı ortaya çıkan iklim değişiklikleri milyonlarca insanın hayatını, geçim kaynaklarını ve yaşam alanlarını kaybetmesine neden olmaktadır. İklim değişikliği kadınları daha da savunmasız duruma getirmekte, onların çevresel riskler ile başa çıkma yeteneğini azaltmaktadır. Günlük yaşamda su temini ve gıda üretiminden daha çok kadınlar sorumlu olduğundan, iklim değişikliğinin en olumsuz etkileri kadınlar üzerinde olmaktadır.

İklim değişikliğinin ortaya çıkardığı problemlerden birisi de göç olarak karşımıza çıkmakta, göç eden iklim göçmeni kadınlar gittikleri ülkelerde, ekonomik zorluklarla, sosyal güvence eksikliği ile, işsizlik problemi ve göçmen oldukları için psikolojik taciz ve ayrımcılıkla karşı karşıya kalmaktadırlar. Bu sebeple küresel ısınma ve iklim değişikliğine karşı alınacak önlemler çok hayati bir konu haline gelmektedir.

Küresel ısınma ve iklim değişikliğine karşı başta uluslararası örgütler olmak üzere, gelişmiş ülkeler ve iklim krizi yaşayan ülkeler arasında ekonomik ve sosyal işbirliği sağlanmalı, ve iklim krizinden etkilenen ülkelere, kişilere gerekli ekonomik destekler sağlanmalıdır. Özellikle bu ekonomik katkıyı çevreyi en çok kirleten sanayileşmiş ülkeler sağlamalıdır.

İklim göçünden en çok mağdur olan kesim kadınlar ve kız çocukları olduğu için, Birleşmiş Milletler, Uluslararası Çalışma Örgütü kadınların güçlendirilmesi ve gittikleri ülkelerde adaptasyonu için gerekli çalışmaları yapmalı ve kayıt dışı istihdamı önlemek için gerekli denetimlerin yapılmasını, kadınların sosyal ve ekonomik haklarının güvence altına alınmasını sağlamalıdır. Kadınların iklim göçü esnasında karşı karşıya kaldıkları cinsel istismar ve insan kaçakçıları eline geçmelerini önlemek için, özellikle geçici olarak barındıkları kamplar insan onuruna yaraşır şekilde düzenlenmeli, kadınlara

yönelik meslek edinme ve dil kursları düzenlenmelidir. Kamplarda daha fazla kadın çalışanlar istihdam edilerek göçmen kadınların kendilerini güvende hissetmeleri sağlanmalıdır.

Göç eden kadınların temel ihtiyaçlarını karşılamak için barınma, gıda ve sağlık hizmetlerinin sağlanması, kadınlara yönelik psikososyal destek ve danışmanlık hizmetleri sunulmalı, çalışma hayatında uğrayacakları ayrımcılık ortadan kaldırılmalı ve kadınların yerel topluluklarda sosyal ağlara ve destek sistemlerine erişimini sağlayacak önlemlerin alınmalıdır.

Cenevre sözleşmesi kapsamında yasal hakları kendilerine anlatılmalı ve kadınların sömürülmesinin, dışlanmasının önüne geçilmelidir. Bununla birlikte, öncelikli olarak iklim değişikliğinden etkilenen kadınlara, gereksiz tüketim alışkanlıklarından vazgeçme, bilinçli su tüketimi, çevre kirliliğini önleme çalışmaları konusunda eğitimler verilmelidir. Maalesef, doğanın kirlenmesinde etkisi az olan kadınlar doğal felaketlerden çok fazla zarar görmektedir. Bu açıdan savunmasız kesimlerin önemli bileşeni olan kadınların iklim adaleti açısından her yerde pozitif ayrımcığa tabi tutulmaları önem arz etmektedir.

Kaynakça

- Akalın, M. (2019). *İklim mültecileri*. İksad Yayınevi.
- Alıca Gökalp, S. S. (2017). Kadın ve çevre. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, Özel Sayı, 151-172. Retrieved from <https://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2017-2017-1719>
- Bilek, Ö., Sandal, A., & Yıldız, A. N. (2019). *Göçmenlerin işçi sağlığı ve güvenliği konuları*. Türk-İş.
- Chang, C. (2017). Methodological issues in advertising research: Current status, shifts, and trends. *Journal of Advertising*, 46(1), 2-20. <https://doi.org/10.1080/00913367.2016.1274924>
- Cho, C. H., & Khang, H. K. (2006). The state of internet-related research in communications, marketing, and advertising: 1994-2003. *Journal of Advertising*, 35(3), 143-163. <https://doi.org/10.2753/JOA0091-3367350309>
- Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı. (2024). *Temel kavramlar*. Retrieved June 11, 2024, from <https://iklim.gov.tr/ssss/temel-kavramlar>
- Demirbaş, M., & Aydın, R. (2020). 21. yüzyılın en büyük tehdidi: Küresel iklim değişikliği. *Ecological Life Sciences*, 15(4), 163-179.
- Doğan, S., & Tüzer, M. (2011). Küresel iklim değişikliği ve potansiyel etkileri. *CÜ İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 12(1), 21-34.
- Doğru, B., & Alıca Gökalp, S. S. (2019). *İklim mücadelesinde ekonomik, sosyal ve ekolojik adalet* (İklim Değişikliği Eğitim Modülleri Serisi No. 16). Ankara.
- Euronews. (2021, September). Dünya Bankası: İklim değişikliği 2050'ye kadar iklim değişikliğinin 200 milyondan fazla insanı göçe zorlayabilir. *Euronews*. Retrieved from <https://tr.euronews.com/green/2021/09/13/dunya-bankas-iklim-degisikligi-2050-ye-kadar-200-milyondan-fazla-insan-goce-zorlayabilir>
- Global Citizen. (2020). Understanding why climate change impacts women more than men. Retrieved June 10, 2024, from <https://www.globalcitizen.org/en/content/how-climate-change-affects-women>
- Gökpınar, F. B. (2020). *21. yüzyılda yeni bir güvenlik sorunu: İklim mültecileri* (Unpublished master's thesis). Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- İncekaya, G. (2022). Küresel insan ticaretinin yıllık bilançosu 150 milyar dolar. *Anadolu Ajansı*. Retrieved September 12, 2024, from <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/kuresel-insan-ticareti-yillik-bilancosu-150-milyar-dolar/2648371>
- International Labor Organization. (2021, November 8). *Extending social protection to migrant workers, refugees and their families: A guide for policymakers and practitioners*. Retrieved June 9, 2024, from <https://www.ilo.org/publications/extending-social-protection-migrant-workers-refugees-and-their-families>
- IOM. (2018). Uluslararası insan ticareti mağdurlarının birçoğu resmi sınır kapılarından geçti. *International Organization for Migration Türkiye*. Retrieved October 21, 2024, from <https://turkiye.iom.int/tr/news/uluslararasi-goc-orgutu-iom-uluslararasi-insan-ticareti-magdurlarinin-bircogu-resmi-sinir-kapilarindan-gecti>
- IOM. (2024). *World Migration Report 2024: Behind closed doors protecting and promoting the human rights of migrant domestic workers in an irregular situation*. Retrieved October 21, 2024, from https://publications.iom.int/system/files/pdf/pub2023-047-l-world-migration-report-2024_13.pdf

- Mülteci Der. (2018). Hem mülteci hem kadın: Mülteci kadınlar ne yaşıyor? Ne yapmalı? Retrieved June 5, 2024, from <https://multeci.org.tr/2018/03/09/multeci-kadinlari-durumuna-iliskin-bir-degerlendirmehem-multeci-hem-kadin-multeci-kadinlar-ne-yasiyor-ne-yapmali/>
- Şimşek, D. (2018). *Göç oranı-enflasyon-büyüme arasındaki ilişki: En fazla göç alan sekiz ülkenin araştırılması* (Master's thesis). Nevşehir Hacıbektas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Talu, N. (2017). İklim değişikliği ve toplumsal cinsiyet politika belirleme süreçleri. *Yasama Dergisi*, 33, 68–87.
- Tatgın, E. (2019). İklim adaleti kapsamında toplumsal cinsiyet tartışması. *Kent ve Çevre Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 104–118.
- TechnoServe. (2023, May 16). 5 ways climate change disproportionately impacts women. *TechnoServe*. Retrieved June 5, 2024, from <https://www.technoserve.org/blog/5-climate-change-impacts-women/>
- Tema Vakfı. (2024). *İklim politika notu-2024*. İstanbul: Tema Vakfı.
- Turgut, A. Ş. (2022). *İklim değişikliği ve yoksulluk* (İklim Krizi ve Sosyal Politika). Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım.
- Türkeş, M. (2022). IPCC'nin yeni yayımlanan iklim değişikliğinin etkileri, uyum ve etkilenebilirlik raporu bize neler söylüyor? *Resilience*, 6(1), 197–207.
- UCAR University Corporation of Atmospheric Research. (2023). Why Earth is warming. Retrieved June 11, 2024, from <https://scied.ucar.edu/learning-zone/how-climate-works/why-earth-warming>
- Uluslararası Göç Örgütü Türkiye Temsililiği & Adalet Bakanlığı. (2009). *Türk hukukunda insan ticareti suçu el kitabı* (2nd ed.). Ankara. Retrieved from <https://dspace.ceid.org.tr/server/api/core/bitstreams/24111141-58f1-4735-9f26-0b9eed0ac071/content>
- UN Women Generation Equality. (2023). *Feminist climate justice: A framework for action*. Retrieved September 10, 2024, from <https://progress.unwomen.org/>
- Yılmaz, B. A. (2022, May 28). İklim krizinin cinsiyet eşitsizliği üzerindeki etkisi. Retrieved September 12, 2024, from <https://www.etkiyap.org/iklim-krizinin-cinsiyet-esitsizligi-uzerindeki-etkisi/>
- Yılmaz, Y. E. (2023). Gündelik hayatta mülteci kadınların yaşadıkları sorunlar üzerine bir inceleme: Misafir filmi örneği. *International Journal of Human Mobility*, 4(1), 98–111.
- Ziya, O. (2012). Mülteci-göçmen belirsizliğinde iklim mültecileri. *TBB Dergisi*, 99, 229–240.

Makale Bilgi Formu

Yazarların Katkıları: HD: Çalışma konsepti, veri toplama, veri analizi/ yorumlama, yazı taslağı, içeriğin eleştirel incelemesi ve literatür taraması katkı sağlamıştır. VK: Çalışma konsepti, veri toplama, veri analizi/ yorumlama, yazı taslağı, içeriğin eleştirel incelemesi ve literatür taraması katkı sağlamıştır. Bu makalenin yazımına tüm yazarlar eşit katkıda bulunmuştur.

Çıkar Çatışması Bildirimi: Yazarlar tarafından potansiyel çıkar çatışması bildirilmemiştir.

Yapay Zeka Bildirimi: Bu makale yazılırken hiçbir yapay zeka aracı kullanılmamıştır.

İntihal Beyanı: Bu makale iThenticate tarafından taranmıştır.